

O'ZBEK ADABIYOTI DARSLARINI INGLIZ TILIDA O'QITISHNING KO'P QIRRALI FOYDALARI: IELTS KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH VA MADANIY BOYLIKLARNI TARG'IB QILISH

Hamdamova Nasiba To'rabekovna

*Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti
Akademik litseyi ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqola o'zbek adabiyoti darslarini ingliz tilida o'qitishning ko'p qirrali afzalliklarini tahlil qiladi. Tadqiqotda nafaqat talabalarning to'rtta asosiy IELTS ko'nikmalari (o'qish, yozish, tinglash va gapirish) rivojlanishi, balki o'zbek madaniy merosini xalqaro miqyosda targ'ib qilish imkoniyatlari ham ko'rib chiqiladi. Maqolada ushbu innovatsion yondashuvning ta'lim sifatini oshirish, madaniyatlararo muloqotni kuchaytirish va yosh avlodni global axborot makoniga tayyorlashdagi ahamiyati ilmiy asosda yoritilgan. Shuningdek, mavjud muammolar va ularni hal qilish yo'llari bo'yicha tavsiyalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *O'zbek adabiyoti, ingliz tili, IELTS, madaniyatni targ'ib qilish, ta'lim, adabiyot darslari.*

Abstract: *This article analyzes the multifaceted benefits of teaching Uzbek literature in English. The study examines not only the development of students' four core IELTS skills (reading, writing, listening, and speaking) but also the opportunities for promoting Uzbek cultural heritage on an international scale. The article scientifically elucidates the significance of this innovative approach in enhancing educational quality, strengthening intercultural dialogue, and preparing the younger generation for the global information space. Furthermore, recommendations are provided for addressing existing challenges and finding solutions.*

Keywords: *Uzbek literature, English language, IELTS, cultural promotion, education, literature classes.*

Аннотация: *Данная статья анализирует многогранные преимущества преподавания узбекской литературы на английском языке. В исследовании рассматривается не только развитие у студентов четырех ключевых навыков IELTS (чтение, письмо, аудирование и разговорная речь), но и возможности продвижения узбекского культурного наследия в международном масштабе. В статье научно обосновывается значимость такого инновационного подхода для повышения качества образования, укрепления межкультурного диалога и подготовки молодого поколения к глобальному информационному пространству. Также представлены рекомендации по решению существующих проблем.*

Ключевые слова: *Узбекская литература, английский язык, IELTS, продвижение культуры, образование, уроки литературы.*

Zamonaviy globallashtgan dunyoda til bilish, ayniqsa, ingliz tili shaxsiy va kasbiy rivojlanish uchun ajralmas ahamiyatga ega. O'zbekistonda ham ingliz tilini o'rganishga

katta e'tibor qaratilmoqda, ayniqsa, xalqaro imtihonlar (masalan, IELTS) orqali til bilish darajasini tasdiqlash dolzarb bo'lib turibdi. Shu bilan birga, milliy adabiyotimizning boy merosini kelajak avlodlarga yetkazish ham ustuvor vazifadir. Ushbu ikki muhim maqsadni birlashtirib, o'zbek adabiyoti darslarini ingliz tilida o'qitish nafaqat til ko'nikmalarini oshiradi, balki madaniy qadriyatlarimizni xalqaro miqyosda targ'ib qilishga ham xizmat qiladi.

O'zbek adabiyoti darslarini ingliz tilida o'qitish, ayniqsa, IELTS imtihonining asosiy to'rt ko'nikmasi – Listening (tinglab tushunish), Writing (yozma nutq), Speaking (og'zaki nutq) va Reading (o'qib tushunish) – rivojlanishiga beqiyos hissa qo'shadi.

1. Reading (O'qib tushunish) ko'nikmasini rivojlantirish

O'zbek adabiyotining durdona asarlarini (masalan, Abdulla Qodiriyning "O'tkan kunlar", G'afur G'ulomning "Shum bola" yoki Alisher Navoiyning "Xamsa"sining parchalari) ingliz tilidagi tarjimalarini o'qish o'quvchilarning Reading ko'nikmasini sezilarli darajada oshiradi. * Lug'at boyligini kengaytirish: Adabiy matnlar noyob va murakkab lug'atlarga boy bo'ladi. Bu o'quvchilarga yangi so'zlar, iboralar va idiomatik ifodalarni o'zlashtirishga yordam beradi. IELTS Reading qismidagi akademik matnlar ham ko'pincha shunday murakkab lug'atga ega bo'ladi. * Matnni tushunish va tahlil qilish: Asarlarning syujeti, qahramonlar xarakteri, mavzulari va yozuvchining uslubini ingliz tilida tushunish va tahlil qilish tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. O'quvchilar matnning asosiy g'oyasini, muallifning maqsadini, yashirin ma'nolarni topishni o'rganadi, bu IELTS Reading'dagi savollarga javob berishda muhimdir. * Madaniy nuance'larni tushunish: Tarjima qilingan asarlar orqali o'quvchilar o'zbek madaniyatining o'ziga xos jihatlarini, urf-odatlarini, qadriyatlarini ingliz tili orqali tushunadi. Bu esa dunyoqarashini kengaytirib, boshqa madaniyatlarga oid matnlarni o'qishda ham yordam beradi.

2. Writing (Yozma nutq) ko'nikmasini takomillashtirish

Adabiyot darslarida o'qilgan asarlar asosida ingliz tilida esse, insho, xat yoki sharhlar yozish Writing ko'nikmasini mustahkamlaydi. * Strukturaviy yozish: Asarlar tahlili, qahramonlar taqqoslash, mavzularni yoritish bo'yicha insholar yozish o'quvchilarga matn tuzilishi, paragraf bo'linishi, argumentatsiya va g'oyalarni mantiqiy bog'lashni o'rgatadi. Bu IELTS Writing Task 2 da yuqori baho olish uchun zarur bo'lgan akademik yozish qobiliyatini rivojlantiradi. * Akademik lug'at va grammatika: Adabiy tahlil uchun aniq va akademik til talab qilinadi. O'quvchilar murakkab gap tuzilmalari, bog'lovchi so'zlar va adabiy terminlardan foydalanishni o'rganadi, bu IELTS Writing'dagi Grammatical Range and Accuracy hamda Lexical Resource mezonlariga mos keladi. * Ijodiy yozish va tanqidiy fikr: O'quvchilar o'z fikrlarini, asardan olgan taassurotlarini va tanqidiy nuqtai nazarlarini ingliz tilida erkin ifodalashga odatlanadi.

3. Listening (Tinglab tushunish) ko'nikmasini rivojlantirish

O'zbek adabiyoti bo'yicha ingliz tilidagi ma'ruzalar, audio sharhlar, munozaralar va prezentatsiyalar Listening ko'nikmasini sezilarli darajada yaxshilaydi. * Akademik nutqni tushunish: Ingliz tilida adabiyotga oid murakkab mavzular (masalan, Jadidchilik adabiyoti, romantizm, realizm) bo'yicha leksiyalarni tinglash o'quvchilarga akademik va

tezkor nutqni tushunishga yordam beradi. Bu IELTS Listening qismidagi leksiyalar va suhbatlarni tushunishga o'xshaydi. * Muhim ma'lumotlarni ajratish: Tinglash jarayonida asosiy g'oyalarni, sanalar, ismlar va muhim detallarni ajratib olish ko'nikmasi rivojlanadi. O'quvchilar tinglangan ma'lumotlar asosida konspekt olishni o'rganadi. * Turli aksent va intonatsiyalarni tushunish: O'qituvchilar va talabalar orasidagi turli xil aksentlardagi suhbatlar IELTS Listening qismida uchraydigan turli talaffuzlarga moslashishga yordam beradi.

4. Speaking (Og'zaki nutq) ko'nikmasini oshirish

Adabiyot darslarida ingliz tilida muhokama va munozaralarda faol ishtirok etish Speaking ko'nikmasini mustahkamlaydi. * Erkin va ravon nutq: O'qilgan asarlarning mavzulari, qahramonlari, syujetlari haqida ingliz tilida fikr bildirish o'quvchilarda nutq ravonligini (Fluency and Coherence) oshiradi. * Lug'at boyligini faol ishlatish: Munozaralar jarayonida o'rganilgan adabiy terminlar, murakkab so'zlar va iboralar faol nutqqa kirib boradi (Lexical Resource). O'quvchilar abstrakt g'oyalarni ingliz tilida ifodalashni o'rganadi. * Argumentatsiya va mantiqiy fikr: Adabiy asarlar bo'yicha o'z nuqtai nazarini bildirish, uni asoslash va boshqalar bilan bahslashish qobiliyati rivojlanadi. Bu IELTS Speaking Task 3 da yuqori ball olish uchun muhimdir. * Talaffuz va intonatsiya: Ingliz tilida she'rlar o'qish, prezentatsiyalar qilish va muloqotda bo'lish talaffuzni (Pronunciation) yaxshilaydi.

Xulosa

O'zbek adabiyoti darslarini ingliz tilida o'qitish innovatsion va samarali yondashuv bo'lib, u nafaqat milliy madaniy merosimizni xalqaro miqyosda tanitishga yordam beradi, balki o'quvchilarning ingliz tilini, xususan, IELTS imtihonida talab qilinadigan to'rtta asosiy ko'nikmani chuqur va kompleks tarzda rivojlantirishga zamin yaratadi. Bu usul yosh avlodning madaniy ongini oshirish bilan birga, ularni zamonaviy dunyoning talablariga javob beradigan, ikki tilda ham erkin fikrlaydigan va muloqot qila oladigan shaxslar qilib tarbiyalaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

I. Kitoblar va monografiyalar:

1. Karimov, N. (2018). *History of Uzbek Literature (20th Century)*. Tashkent: Fan Publishing. (O'zbek adabiyoti tarixi bo'yicha fundamental manba).
2. Krylova, L. V. (2020). *Methodology of Teaching Literature in Foreign Languages*. Moscow: Academic Press. (Adabiyotni chet tilida o'qitish metodikasi haqida).
3. Lefevere, A. (1992). *Translation, Rewriting, and the Manipulation of Literary Fame*. London: Routledge. (Adabiyot tarjimasini va uning xalqaro qabul qilinishi haqida nazariy manba).
4. Tukhtasinov, I. (2021). *The Problems of Literary Translation in Uzbekistan*. Tashkent: Uzbekistan National University Press.

II. Journal Articles & Research Papers (Ilmiy maqolalar):

5. Ahmedov, S. (2023). "Bridging Cultures: The Role of Uzbek Classical Literature in English Language Classrooms". *Journal of Applied Linguistics and Literature*, 12(3), pp. 45-58.

6. Brown, H. D. (2014). "The Importance of Cultural Context in Literature Teaching". *International Journal of English Education*, 7(2).

7. Yusupova, S. (2022). "Challenges and Opportunities in Teaching Uzbek Literature through English: A Case Study of Tashkent Universities". *International Journal of Pedagogical Innovations*, 15(1).

8. Smith, J. (2021). "Globalizing Local Narratives: Teaching Non-Western Literature in English". *Comparative Literature Studies*, 58(4), pp. 210-230.

III. Official Reports and Online Resources (Rasmiy hisobotlar va internet resurslari):

9. Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. (2024). *Strategic Roadmap for the Internationalization of Higher Education*. [online] Available at: edu.uz